

P ř e d k l á d a c í z p r á v a

pro Parlament České republiky

Ministryně financí předkládá Parlamentu ČR návrh na vyslovení souhlasu s ratifikací Dohody o vzájemné podpoře a ochraně investic mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky, která byla podepsána dne 18. prosince 2017 v Teheránu (dále jen „Dohoda“). Vláda ČR vyslovila s Dohodou souhlas svým usnesením č. 398 ze dne 22. května 2017.

I.

Informace k hospodářsko-politické situaci a investičnímu prostředí v Íránské islámské republice pro české investory

Íránská islámská republika (dále také „Írán“) se v poslední době řadí k nejzajímavějším státům usilujícím o příliv zahraničního kapitálu. Írán tímto přístupem reaguje na nedostatek vlastních investičních zdrojů a také na postupné oslabování mezinárodních sankcí a uvolňování z mezinárodní izolace. Vzhledem k možnému vzniku nového odbytového trhu atraktivního pro české výrobce a exportéry je žádoucí s Íránem uzavřít dohodu vzájemně podporující a ochraňující investice investorů obou stran.

Obrovský potenciál možných investičních příležitostí je patrný i z počtu ohlášených investičních projektů od roku 2015. Jedná se zejména o výstavby rafinérií, energetického sektoru, železniční, letecké a automobilové dopravy, zemědělství a výroby hliníku. Převážná část investorů je ze zemí EU (Německo, Francie, Itálie, Holandsko a Irsko), dále pak z Číny, Jižní Koreje, Indie, Japonska, Turecka, UAE, Afghánistánu, Tuniska a Bosny a Hercegoviny.

Uskutečňování investic na území Íránu je regulováno zákonem o ochraně a podpoře zahraničních investic, který nastavil atraktivní podmínky pro zahraniční investory. Mezi jeho nejvýznamnější přínosy patří zjednodušení procesu vstupu zahraničního kapitálu (s výjimkou ropy a plynu, kde platí zvláštní regulace) do tamních společností (až do výše 100%), snazší zakládání *Joint Ventures* či snížení zdanění příjmů právnických osob na 25 %. Zákon zaručuje stejná práva zahraničním i domácím investorům. Příslušným orgánem Íránské islámské republiky ve věci zahraničních investic je Organizace pro investice, ekonomickou a technickou pomoc Íránu (O.I.E.T.A.I.).

Na íránském trhu již působí řada českých podnikatelů, např. společnosti TATRA Truck a.s. (automobilový průmysl), DUVAS-UNI, s.r.o. a Deonar spol. s r.o., Ostroj a.s., DSP Přerov (důlní technika), ENERGO-PRO a.s. (Litostroj Power), PBS Velká Bíteš, a.s., Photon Energy Group, Solek Group a CINK Hydro – Energy k.s. (energetika) nebo BRM AERO (LET Kunovice) Aircraft Industries, a.s., Czech Aviation Training Centre s.r.o., Mikrotechna Praha a.s., či WOODCOMP s.r.o. (letecký průmysl).

Z pohledu možných příležitostí pro české investory v oblasti ekonomicko-obchodní a výrobní spolupráce lze poukázat především na strojírenství, zpracovatelský průmysl, výrobu

chemikálií a léčiv, ocelářství a metalurgii, budování dopravní infrastruktury či rozvoj přírodních zdrojů.

II.

Informace ohledně vhodnosti uzavření Dohody s Íránem

Z pohledu Ministerstva financí jako gestora mezinárodních dohod o podpoře a ochraně investic představuje uzavření Dohody další krok k zintenzivnění vzájemné hospodářské spolupráce mezi oběma zeměmi. Dohoda by tak navázala na již dříve sjednané dohody, kterými jsou např. Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a Protokolu k ní (podepsána v Praze dne 30. dubna 2015, v platnosti od 4. srpna 2016) nebo Dohoda o hospodářské spolupráci mezi vládou České republiky a vládou Íránské islámské republiky (podepsána v Teheránu dne 18. ledna 2016, dosud nevstoupila v platnost). Posledně zmíněná dohoda rovněž předpokládá vznik společné mezivládní komise, jež má sloužit jako platforma pro společná jednání obou smluvních stran nejen v hospodářské oblasti.

Potřeba uzavřít mezi oběma zeměmi investiční dohodu je vysoce aktuální, neboť lze očekávat, že z předpokládaného uvolnění režimu převodu financí a odstraňování dalších obchodních překážek v Íránu budou chtít profitovat i české společnosti.

Záměr sjednat Dohodu je v souladu se zahraničně-politickými zájmy České republiky a její sjednání bude přínosem pro spolupráci České republiky s Íránskou islámskou republikou v ekonomické oblasti.

Komunikace mezi smluvními stranami ohledně možného sjednání dohody byla zahájena v roce 1997. V mezidobí však několikrát došlo, se zřetelem k mezinárodně-politickým důvodům, ke změně vztahů České republiky s Íránem a bylo proto nutné tuto iniciativu odložit. Po změně politické situace a poté, co bylo schváleno a vstoupilo v platnost Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1219/2012 ze dne 12. prosince 2012, kterým se stanoví přechodná úprava pro dvoustranné dohody o investicích mezi členskými státy a třetími zeměmi („Nařízení č. 1219/2012“), bylo možné v jednáních pokračovat. Mezi oběma stranami proběhla výměna několika diplomatických nót, ve dnech 1. až 3. června 2016 proběhlo v Praze první kolo expertních jednání, kde byla dojednána většina textu. Jednání se přímo zúčastnili zástupci Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva zahraničních věcí, text některých ustanovení byl také konzultován se zástupci České národní banky. Návrhy české strany vycházely ze vzorového textu dohody pro jednání schváleného usnesením vlády č. 12/1993 ze dne 6. ledna 1993, usnesením vlády č. 303/1999 a rovněž i z nového vzorového textu dohody schváleného usnesením vlády č. 1057/2016 ze dne 28. listopadu 2016. V průběhu celého vyjednávání byl text konzultován po pracovní linii s Evropskou komisí za účelem usnadnění schvalovacího řízení dle Nařízení č. 1219/2012.

Po výměně diplomatických nót, kterými si obě smluvní strany potvrdily konečný text dohody, byl tento text následně zaslán dne 18. listopadu 2016 k autorizaci Evropské komisi dle Nařízení č. 1219/2012. Evropská komise udělila České republice autorizaci k podpisu Dohody dne 20. února 2017 svým rozhodnutím č. C(2017) 1098. Pro úplnost je třeba uvést, že podle vyjádření Evropské komise nebylo nutné, aby Česká republika žádala o povolení k zahájení jednání o Dohodě s Íránem, neboť se jedná o případ, kdy státy zahájily komunikaci o možném sjednání dohody ještě před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.

III.

Obsah dojednaného textu

Dohoda obsahuje všechny standardní záruky a principy ochrany investic, a rovněž následuje nejnovější trendy ve sjednávání mezinárodních dohod o podpoře a ochraně investic. Jde zejména o následující:

- jasnější úpravu definice zahraničního investora v čl. 1 odst. 2 Dohody;
- připuštění investic na území druhé smluvní strany v souladu s právním řádem tohoto státu v čl. 3 Dohody;
- poskytnutí řádného a spravedlivého zacházení při uskutečňování investic na území druhého smluvního státu a zajištění ochrany a bezpečnosti investic v čl. 4 Dohody;
- nediskriminační zacházení s investicemi, tj. národní zacházení nebo zacházení podle doložky nejvyšších výhod v čl. 5 Dohody;
- umožnění investorovi odkázat na použití výhodnějších podmínek dojednaných mezi ním a jednou smluvní stranou v čl. 6 Dohody, které se tímto dostávají pod rozsah Dohody;
- záruka proti vyvlastnění majetku, s výjimkou vyvlastnění ve veřejném zájmu, na základě zákona, nediskriminačním způsobem a za náhradu v čl. 7 Dohody;
- náhrada škod - záruka náhrady případných škod, způsobených politicky násilnými činy (povstání, nepokoje, vzpoury), ozbrojenými konflikty a podobnými událostmi na území smluvních stran, včetně specifikace náhrady jako přiměřené, účelné a vyplacené bez prodlení v čl. 8 Dohody;
- záruka volného převodu finančních prostředků souvisejících s investicemi ve volně směnitelné měně do hostitelského státu a zpět v čl. 9 Dohody;
- způsob řešení případných sporů z investic mezi investorem a hostitelským státem (včetně možnosti vedení sporů před mezinárodními arbitrážními orgány) nebo mezi smluvními stranami navzájem v čl. 11 Dohody;
- transparentnost v řízení před arbitrážním tribunálem v souladu s Pravidly transparentnosti UNCITRAL v čl. 11 odst. 7;
- pořadí aplikovatelného práva při řešení sporů v rovině investor-stát v čl. 11 odst. 9 Dohody (mezi použitelné prameny práva jsou zařazeny pouze prameny práva mezinárodního, což bylo provedeno na požadavek Evropské unie a došlo tak k vynětí práva vnitrostátního z výčtu možných právních pramenů. Dle názoru EU má totiž k aplikaci a interpretaci práva EU (v českém právním řádu je součástí práva vnitrostátního) monopol pouze Soudní dvůr Evropské unie („SDEU“) a národní soudy členských států EU, které mohou předkládat předběžné otázky v této věci SDEU);
- řešení sporů mezi smluvními stranami Dohody pro otázky výkladu či použití Dohody v čl. 12 Dohody;
- právo státu na regulaci v čl. 14 Dohody;
- ustanovení o možném odepření výhod vyplývajících z Dohody vůči jednotlivým investorům druhé smluvní strany za situace, že tento investor je kontrolován subjektem ze třetího státu a hostující země s tímto státem záměrně neudrhuje diplomatické styky nebo se jedná o stát, vůči kterému hostující stát uplatňuje

omezující opatření, např. zákaz provádění transakcí se subjekty z tohoto státu nebo jiná opatření (čl. 16 Dohody);

- odkaz na možnost případného využití řešení sporů před Multilaterálním investičním tribunálem v čl. 17 odst. 4 Dohody.

Kromě výše uvedených ustanovení Dohoda taktéž zohledňuje specifické právní prostředí obou států a jejich smluvní praxi. Pro Českou republiku je zásadní, že Dohoda je kompatibilní s právem Evropské unie. Tato kompatibilita je zajištěna jak generální výjimkou v čl. 13 odst. 3 Dohody dopadající na jakékoli závazky přijaté Českou republikou v souvislosti s jejím členstvím v Evropské unii (tzv. REIO klauzule), tak konkrétními výjimkami vztahujícími se k poskytování národního zacházení a režimu nejvyšších výhod v čl. 5 odst. 5 Dohody nebo k opatřením vztahujícím se k omezení převodu kapitálů v čl. 9 odst. 1 Dohody. Hlavním účelem těchto výjimek je především zabránit, aby íránská investoři mohli vznášet nároky vztahující se k opatřením Evropské unie, kterým se Česká republika musí podřídit, či aby požívali výhod vyplývajících z členství EU, zejména výhod vnitřního trhu EU. Tyto výjimky také České republice umožňují provádět opatření přijatá Radou EU podle čl. 64 odst. 2, 66 a 75 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) v situacích, kdy hrozí vážné obtíže při fungování hospodářské a měnové unie.

Specifickým požadavkem Íránu bylo, aby Dohoda konkrétněji upravovala posouzení žádostí právnických a fyzických osob o povolení investice. Dohoda se tedy vztahuje pouze na investice uznané a připuštěné příslušným orgánem hostitelské smluvní strany v souladu s jejím právním řádem. Příslušným orgánem Íránské islámské republiky je Organizace pro investice, ekonomickou a technickou pomoc Íránu (O.I.E.T.A.I.) nebo jakýkoliv jiný orgán, který ji může nahradit. V České republice obdobný orgán neexistuje, není tedy v rámci Dohody pro účely České republiky ani definován. Česká republika je totiž zastáncem liberálního přístupu k povolování zahraničních investic a nestanoví tak žádný zvláštní režim vstupu investic do různých sektorů ekonomiky.

Dohoda dále v čl. 13 odst. 1 a 2 obsahuje ustanovení upravující výjimky z použitelnosti Dohody, která umožňují smluvní straně přijmout jakákoli nezbytná opatření za účelem ochrany veřejných mravů, udržení veřejného pořádku či ochrany života nebo za účelem ochrany finančního systému smluvní strany. Zahrnutí těchto ustanovení v Dohodě je nutné proto, aby soukromé zájmy jednotlivých investorů nemohly převážet v situacích, kdy výše uvedeným zájmům je nezbytné dát přednost, např. v době živelných katastrof apod.

Dohoda se uzavírá na dobu deseti let a poté zůstává v platnosti až do té doby, dokud ji jedna ze smluvních stran po uplynutí základního desetiletého období písemně nevypoví při zachování stoosmdesátidenní výpovědní lhůty (čl. 17 odst. 2 Dohody). Jestliže dojde k ukončení Dohody, Dohoda je dle čl. 17 odst. 3 stále aplikovatelná na investice učiněné v době její platnosti, a to po dobu 10 let od ukončení („ochranná doba“). Hlavním cílem této ochranné doby je zmírnit následky ukončení Dohody pro investory a zaručit jim stabilní prostředí pro realizaci jejich investic, což je vhodné zejména u dlouhodobých projektů typu výstavby elektrárny či dodávky velkých investičních celků.

Čl. 17 odst. 2 Dohody dále upravuje vstup Dohody v platnost. Podmínkou platnosti Dohody je to, že každá ze smluvních stran splní vnitrostátní požadavky nezbytné pro vstup Dohody v platnost. V České republice je tento nezbytný požadavek spojen s ratifikací prezidentem republiky. Okamžik vstupu Dohody v platnost je pak vázán na pozdější notifikaci diplomatickou cestou jedné ze smluvních stran o tom, že její vnitrostátní požadavky

k platnosti mezinárodních dohod byly splněny. Dohoda poté vstupuje v platnost třicátým dnem od doručení takové pozdější notifikace.

IV.

Charakteristika smlouvy, její soulad s ústavním pořádkem České republiky a následné provádění smlouvy

Vzhledem k tomu, že mají být touto Dohodou upravena práva a povinnosti osob, resp. věci, jejichž úprava je vyhrazena zákonu dle čl. 49 písm. a) a e) Ústavy České republiky, je tato Dohoda sjednávána jako smlouva prezidentská. Na základě požadavku druhé strany však byla tato Dohoda formálně sjednána s označením jako smlouva vládní. K jejímu vstupu v platnost je nutné schválení Parlamentem ČR a ratifikace prezidentem republiky. V České republice se tedy Dohoda po jejím projednání ve vládě ČR předkládá podle článku 49 Ústavy k vyslovení souhlasu Parlamentu ČR a poté, podle článku 63 Ústavy, prezidentu republiky k ratifikaci.

Předkládaná Dohoda je v souladu s ústavním pořádkem a ostatními součástmi právního řádu České republiky, nedotýká se závazků převzatých v rámci jiných platných smluv, je v souladu se závazky vyplývajícími z členství České republiky v Evropské unii, se zahraničně politickými zájmy České republiky a s obecně uznávanými zásadami mezinárodního práva.

Provádění Dohody bude v působnosti Ministerstva financí a nebude mít bezprostřední dopad na státní rozpočet.

V Praze dne 12. března 2018

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.